

کان ملاحات

تالان - talân = تابان
 تبع - taba' = مجرف «طمع»
 توت - tot = تو ؛ تاکی گویی که توت
 اینه کردوانت نکرد = تاکی گوئی که تو
 اینرا کرد و آنرا نکرد ؛
 تخت - toxat (= «تخته» + «ت»
 ضمیر) = سخنت
 تخل - taxl = تلخ
 تخته - toxa (= «تخته») = سخن
 تخنه - toxne = سخن
 تخیه - toxay = سخن
 تده - tode = توده
 تورخن - tarxon = ترخان
 حاجب و پیشخدمت
 ترستن - tarset + en = ترسد
 تریک - tarîk = تاریک
 تریکن - tarîk-en = تاریک است
 تو - toz (= «to» ضمیر + «ez») =
 تو نیز - (to + «oz») = از تو
 توره - toz + rah = از راهت
 تز نور - toz + nûr = از نورت
 تزه - taze = تازه
 تسو - tosû = پول خرد
 تش - toš (= «تو + ات») = تو است
 تش - taš = آتش
 تفت - taft = تفته = آزرده و
 خشمگین

تالا - talâlâ = تالا
 تالا - talâlâ = تالا = خوانندگی
 و طرب
 تم - tom (= «م» ضمیر) =
 توأم
 تم - tom = توهم
 تم - tam = مرضی است در چشم که
 موجب تیرگی و نابینائی میشود
 تم بزه - tam + baza = تم زده (رك)
 (tam)
 تماشای - tamâšoy = تماشای
 تنه - tona (= «ن» و «ن» + «ا»
 مفعولی) = ترا
 توت - tovet = تابد
 توتم - tûm = تخم
 ته - te (= «تی») = ضمیر دوم
 شخص مفرد در حال مفعولی و اضافه
 ته - t + a = ترا؛ ادروشه که کجا برد
 دروشان ... = ای درویش درویشان ترا
 کجا بردند ؟
 تنها - tahnâ = تنها
 تی - ti = ضمیر دوم شخص مفرد ؛
 حواله زخم که تی کرد اغمزه زاده رسی
 = زخم که تو بغمزه حواله کردی زیاد رسیده
 تی حرم وصل = حرم وصل تو - مبدل «تا» ربط ؛
 از ازل تی ابد ظهور تو هن = از ازل تا
 ابد ظهور تست - «تای» و مثل ؛

ج

چار - câr = چهار

چاق - câl = خوب، سالم و تندرست

چتر - cotor (چو + ت + «ر»

منعولی) = چون ترا

چرا - carâ = چاره، درویدن و تکاپو

چرام - cerâm = چرایم؟

چرت - cæret = چرد

چره - care = چاره

چریک - cerîk = چریک

چش - ceš = چشم - مرکب از ce

و «š» ضمیر؛ الهاله چش آورد از سر زلف
نو صبا؟

چشم - ceš + om = چشم

چشم محلن - ceš + mahal + en =

چشم محاش هست؟

چشوشه - cešoš (چشه = چشمان

+ š) = چشمانش

چشهی - cešhoy = چشمهای

چکر - cekar = چه کار؟

چکنن - ceknomen = چه کنم؟

چم - (am + ce) cam = چه ام؟

چن - can = چند؟

چندبه - candih = چندین

چو - cû = «چون» شرط - «چون»

استنهام؛ چوت نوتن نه رزه خوشدلی

چوش خدا گفت که الصوم لی = چونت

در روزه خوشدلی نباشد چون خدایش

گفت که الصوم لی

چوت - cût (= «چو» مخفف

ازان تی وتی = از آن مثل بتو - «توی»

نه تی بهشت = در توی بهشت - مخفف «تیر»

تیش = تیرش

تی - toy = توی

تیز - tîz = رواج، پر رونق

تی وتی - tîvetî = توبتو = تفاوت

و دیگر گونی

ج

جائن - jâten (جا + ت + en)

جایت است

جاج - jâz = زاز، بیهوده

جام - jâm («جا» مخفف «جان»

+ م) = جانم

جستن - jost + en = جست

جفی - jefoy = جفای

جل - jel = جز

جلی - jel + oz = جزاز

جمه - jome = جامه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

جن - jon = جان

جنی - jon + è = جانی

جو - jû = جوغ و جفت گاو آهن

جوشده است - jûsedest

جوشیده است

جهام - jehâm («جها» مخفف

«جهان» + م) = جهانم

جی - joy = جای

جیتز - jîez = محرف «جائز»

جیب - jîb = جیب

جیر - jîr = چار و فریاد

جیغه - jîγye = جرقه، بارقه

خن - xon = خوان، سفره
 خنت - xon + et = خواند
 خو - xo (= خه) - خود
 خوشدست - xûšedest =
 خوشیده است، خشکیده است
 خوشن - xoš + en = خوش است
 خوانندن - xonandon = میخوانند
 خه - xo = خود
 خه اوئی - xouñê (= خه + او +
 ونه و قایه بعلاوه «ی» خطاب) = خود
 اوئی - با اوئی
 خوهرت - xoh + et = خواهد
 خوهرت بو - xohetbû = خواهد بود
 خیتن - xîten (= خیت + en) =
 خرد (رك: خیتن)
 خیر - xîr = «خیر» = نیکی
 خیرجی - xîrejî = خارجی

د

دا - dâ = مخفف «دار» امر از
 داشتن - سوم شخص مفرد ماضی یا اسم مفعول
 از «دادن» (= داد)
 دات - dât = داده
 دار - dâr = دار
 داروکه - dârû + ko = دواکن
 دار ومدار - dâromadâr =
 دار وندار
 داش - dâš (= دا + š) = دادش
 داشت - dâšt = توقع وطمع
 داک - dâk = دار
 دت - dat = دهد

«چون» + «ت» خطاب) = چونت.
 cuš (= چو + ش) = چوش
 چون - con مخفف «چون» =
 چگونه
 چه - ce = «چه» استفهام ودرمورد
 تعجب نیز بکار می‌رود؛ چه نخش باز چو
 دورانه = چون دوران عجب نقش بازی!
 چه بو تن - ce + bû + ton = چه بود
 ترا؟

چهن - ce + hen = چه هست
 چهن - cah + en = چاهست
 چی - cî = چیز، خواسته و مال

ح

حجیب - hejîb = حجاب
 حسیب - hesîb = حساب
 حقور - ha'ûr محرف عقور = صید یا
 شکسته و کشته
 حیرن - heyron = حیران

خ

خا - xâ = خاک (= ها)
 خاو - xâv = خواب
 خت - xot (= خو + ت) = خودت
 خدوئک - xodûk = غصه و شرمساری
 خرن - xaron = خرنند
 خری - xerî = خیری
 خستن - xast + en = خست
 خش - xoš = خوش و خرم - مرکب
 از xo = خود + ش = خودش
 خم - xo + m = خودم

کرد، امر و بعد از آن خلقتش را دید
صادر شده

دزن = dez + en = دگر باره بعد از

این : جهام دیکن از ان چاهه کش خدا
امه‌دا دزن و دولت پیرمغان مغربینم =
جهانم را از آنجا (از آخرت) که بخدا
بمن داد دیدم دگر باره آنرا بدولت پیر
مغان مگر به بینم

دزده = deze مخفف dezen = بعد

از این : چون بو تن و هوا گل دزده بابل سرمست
= بعد از این چگونه بلبل بهوای گل
سرمست نباشد ؟

دزیم - dezenom = بعد از اینم

دزی - dez-i = دیکر این

دژ - dož = توش و طاقت

دستار - dastâr = عمامه

دشتم - došnom = دشنام

دم - dom = دام - دمب

دم - dem (= ده + «م» ضمیر)

= دیکرم

دم - dam = مخفف «دم» : برادنی

ذره‌ای دم : بورزن‌ای مهره = برای ذره‌ای

دم دنیا این مهر میوزری - «دم» بمعنی
لحظه و زمان

دمادم - domâdom = دنبال و

متعاقب

دمی - damî = دمید

دنگ - dang = گنج و منگ

دئم - danom = دانم

دنی - donî = دنیا

دنی - danê = دانی

دنی - do + nî = مرکب از «دو»

و «نی» = دو نیست

دد - ded (= dî) = نوم شخص

شخص مفرد ماضی مطلق از «دیدن»
= دید

ددستن - dedest + en = داده است

دادند - dadond = دادند

در - dar = درون و داخل - بیرون

وصحرا : از خلوت اندر میشم کم یار نه صحرا
هن = از خلوت بیرون میروم که یارم در
صحراست

در - der = دیر

درت - dar + et = دارد

درز - deroz = دراز

درزی - derozî = درازی

درن - daron = درون

درو - dorû = دروغ

دروش - darveš = درویش

دروشنه - darvešone = درویشانه

دروشه - darvešo = درویشان

دری - daryo = دریا

دریافته - daryâfta = دریافته

دز - daz = «ده» عدد - «ز» = صعوه

دز - doz = دزد

دز - dez (= ده + ez) = دیکر

نیز، دگر بار و از نو : سماع غیر فن و رخس
عاشقان هن دز = دگر باره سماع عارفان
ورقص عاشقان است

دزش - dezaš = دز + اش = دگرش

دزمان - dezemân = دیکر مان،

بعد از این مان

دزن - dezan (= an + dez)

= بعد از آن، دیکر آن، سپس : اش بکه
چلوه و دوشاخ ظهور امر و دزن خلق
شده دی بو صدور = وبدو شاخ ظهور چلوه

رخس - raxs = رقص
 رخسده - raxseda = رقصیدن
 رخانده - raxonda = رها کردن
 صرف این فعل چنین است :
 ماضی اول شخص مفرد: raxondom
 جمع : raxondîm . دوم شخص مفرد :
 raxondê . جمع : raxondit - سوم
 شخص مفرد: raxond جمع raxondon
 مضارع اول شخص مفرد: raxanomen
 جمع: raxanîmon - دوم شخص مفرد :
 raxané . جمع : raxanît - سوم شخص
 مفرد: raxane(t) . جمع: raxanon(d)
 امر: beraxan
 beraxanîton
 فاعل: raxanan مفعول: raxond
 رخی - roxoy = رخان
 رز - roz = روز
 رزی - rozî = روزی
 رزیش - rozîš = روزیش
 رس - ras = راه
 رست - raset = رسید
 رستن - raset + en = رسید
 رسنت - resonet = رسانند
 رسند - resond = «رساند» سوم
 شخص مفرد ماضی مطلق - اسم مفعول از
 «رساندن»
 رسی - rasê = رسی
 رسی - rasî = رسید
 رنتن - ronton = رسانند

دنیمن - danîm + on = دانیم
 دو - du = دار
 دوت - dov + et = دود
 دودنی - do + donî = دودنیا
 دورن - dûr-en = دور است
 دوری - dûrî = بعد
 دوشسری - dûšasari = (دو +
 «ش» ضمیر + a علامت مفعولی + «سری»
 «مال «سرا» = دوسرایش
 دوهن - dûman = دامن
 دهن - dahon = دهند
 ده - de = «دیگر» : مو جای ده
 می بنم = من جای دیگر می بنم
 دهی - dehê = (ده = دیگر +
 «ی» خطاب) = دیگری
 دی - dî = مخفف «دید» سوم شخص
 مفرد ماضی مطلق و اسم مصدر - مخفف
 «دیده» اسم مفعول از «دیدن»
 دیدر - didar = دیدار
 دیش - diš = (دی + ش) = دید
 دیک - dik = دیروز - «دید» و
 «دیده» سوم شخص مفرد ماضی و اسم
 مفعول از «دیدن»
 دیکن - dik + en = دید
 دیم - dim = روی، صورت
 دیوا - divâ = دیوانه
 دیوادلان - divâdelân =
 دیوانه دلان
 دیواهن - divâhen = دیوانه است

زهنار - zehnâr = زنهار

زی - zî = یعنی «از» «ب»

حرف اضافه : مست زی تو و شیخ زمانه

مست غرور - بسوی - بطرف - مرکب از
«z» و «î» = از این

زیرت - zeyrat = زیارت

زینه - zîna = زنده

زیهده - zîhed = زاهد

س

ساخت - sâht = ساخت

سپندو - sepand + û = سپنج ،

عزیت

سراو - sarâv = سراپ

سرسری - sarsarî = کوتاهی

سرناز - sarenâz = سروناز

سره - sero = سرا

سره - sare = خوب

سر هیهه - sorahî + hê = صراحی

هستی

سری - sarî = ممال «سرا»

سری - seroy = سرای

سل - sal = سال

سنه - sona = «سه» = سو + «نه»

= در سوی

سون - sovan = قسم - این کلمه

ترگی است

سوو - savû = سبو

سوی - soy = سوی

سیراو - sirâv = سیراب

سیه - siyo = سیاه

رنزن - ranzan = رنگزن ،

حیله کرد

رو - rû = مخفف «روز» - ظاهر و

صورت - رویه و روش - ره و رو - راه و روش

روا - ravâ = روانه

روشت - ravešt = روش

روشن - rûšan = روشن

رونه - rowne (رو + «ن» وقایه

+ «e» اضافه) = روش

روی - roy = روی

روشت - rûšt = روشن - (رو +

«ش» و «ت» ضمیر) = روی تو او را

رهرون - rahrovon = رهروان

ز

زر - zer = زیر

زر - zar = زرد

زز - zez = نیز

زش - zaš (= š + za) = زرد علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

زلفه - zolfo = زلفان

زهی - zemî = زمین

زن - zen (= «ز» مخفف «از» +

«ان» مخفف «این») = از این

زنی - zenî = محرف «زنا»

زو - zû = زود

زون - zovon (= ozvon) =

زبان

زه - za = «زد» سوم شخص مفرد

ماضی - اسم مفعول از «زدن»

زه - ze (= زی) = سوی

زهر - zahr = کنایه از قهر و خشم

شنست - $\text{šon} + \text{est}$ = شان است
 شنم - šenom = نشینم
 شنم - šanom = شنوم
 شن نظر - šonnazar = نظرشان
 شنه - šona («شن» مخفف «شان»
 + «a» مفعولی) = شانرا : سیرشنه =
 سیرشانرا
 شنه حال خه - šanahâlexo (=)
 در حال خودش = $\text{xo} + \text{hâl} + \text{na} + \text{ša}$
 شنهم - šonaham = باهم شان
 شو - šov = ش
 شوانرزی - $\text{šovân} + \text{rozî}$ =
 شیان روزی
 شوت - šovet (= še) = شود
 شه - ša = ضمیر سوم شخص مفرد
 در حال مفعولی و اضافه، خیال وعده شودا
 = خیال وعده اشرا شب داد
 شه - šo = سوم شخص ماضی (=)
 شد (وامر) (= شو) از فعل شدن
 شهرزی - $\text{ša} + \text{rozî}$ = روزیش
 شیمی آله - šeyollâh = شیداله
 شیت - šît = نشیند
 شیتن - $\text{šît} + \text{en}$ = نشیند
 شیک - šik = لنگک و از کار افتاده

ص

صحره - sahro = صحرا
 صوزه - sowze = سیزه

ط

طا - tâ = طاق و تا = لنگه گاو در

سیل - seyl = محرف «سیر»
 سیه فی - sîyah-foy = سیه فام
 سیه گری - siyahgarî = سیاهکاری

ش

شا - šâ مخفف «شات و شاید» -
 مخفف «شاد»

شابش - šâbaš = شاباش
 شات - šât = شاید
 شپش - $\text{ša} + \text{peš}$ = پیشش
 شدی - šadî = شادی
 شرآز - šerâz = شیرآز
 شرزی - šerazî = شیرازی
 شری - šerî = شیرین
 شزآن - $\text{šaz} + \text{ân}$ = از آنش
 شزائی - $\text{šaz} + \text{oy}$ = از اویش
 شزدل خه - $\text{šaz} + \text{dele} + \text{xo}$ =
 ازدل خودش

شزی خاره - $\text{šaz} + \text{î} + \text{xâr} + \text{e}$ =
 از این خارش هست
 شست - šest = نشست
 شستسته - šestestê = نشستستنی
 شق - še = محرف «شیخ»
 شکر شری - šekaršarî = شکر
 شاری = شکرریزی

شکرهه - šekraho = شکرها
 شم - šom = شوم، روم
 شمان - šemân = پشیمان

شن - šon = «شان» ضمیر سوم
 شخص جمع در حالت مفعولی و اضافه
 شن - $\text{še} + \text{n}$ = شود

فراہ - farâh = فراخ
 فراهن - farâh + en = فراخ است
 فرشتت - fereštât = فرشته‌ات
 فروشه - forûš + ê = فروشی
 فقی - faγi = فقیه
 فکرسنی - fekrešonê = فکری‌شان

ق

قتحا - γathâ = قطعاً
 قبه - γebo = قبا
 قستن - γast + en = قصد است
 قلاشن - γalâšan = کلاشکن =
 حلوائی است کود کانا
 قلقی - γelγe = قرقی
 قندسه بزم - γandsebâorm =
 سه بار قدم
 قیری - γiri = قاری

ک

کاله - kâla = کالا
 کان - kân = بکن
 کاند - kând = سوم شخص مفرد
 مضارع از «کردن» = کند
 کت - ket (که + ت) = ضمیر) = که
 تو، که ترا
 کتاو - ketâv = کتاب
 کتیب - ketîb = کتاب
 کر - kar = کار
 کرد - kerd = سوم شخص مفرد
 ماضی مطلق (ke =) ... اسم مفعول از (کردن)
 (= کرده)

جفت زراعتی - çift ziraati =
 جفت زراعتی
 طاق - tâγ = طاق، طیلان وجیه
 دینه‌دار درویشان - dîne-dâr drowîšan =
 دینه‌دار درویشان
 طالبه - tâleb + ê = طالبی

ع

عتیب - atib = عتاب
 عاشق - ašeγ = عاشق
 عشقه - ašeγhê = عاشق‌هستی
 علم - alem = عالم
 عنصر هی - onsorhê (= عنصر
 + he «ی» وحدت) = عنصری است
 عیبد - ibed = عابد
 عیرف - îref = عارف
 عیفیت - îfiyatγ = عافیت
 عیلم - îlem = عالم
 عینش - oynaš = آینه‌اش

غ

غت - γat = قدس، رکب از «غ + ت»
 = اگر ت
 غر - γar = مخفف «اغر» = گرواگر
 غش - γaš (γa + š) = اگرش
 غمزیه - γamzayo = غمزه‌جا
 غنی - γeni = غنا
 غه - γa = مخفف «اا» = اگر
 غیت - γeyt = خیط

ف

فرا - farâ = مخفف «فراه»

که - ko = کجا ؛ - امر از فعل
 «کردن» = بکن - مخفف «کی» = کوی
 که آهستم خبر - âhestom xabar
 ke = کردم آهسته خبر

کهن - ke + hen = که هست؛
 کهه - kohê = (که + ه) =
 کجا هستی؟
 کی - kî = (که + ای) که این - «کی»
 استفهام

کی - koy = کوی = مرکب از
 «که» و «ای» = که او

کیا - koyâ = کجا، که

کیا - kiyâ = کیان

کیا - keyâ = (کی + «â» مخفف
 «ها» = کهها = چه کسان؟

کیم - koyom (oyom + ke)
 - که آیم

کیم - kiyom؛ (کی + «م» ضمیر)
 کی مرا؟

کیون - keyvon = کیوان

کیها - kihâ = کهها، چه کسان؟
 (= کیا)

گی

گرو - gerow یا gerûl = گرو
 و رهن

گروشت - gerevešt = گروش
 = میل و توجه

گریبن - geribon = گریبان

گش - goš = گوش

گفتت - goftet = گفتی

گفتست - goftest = گفته است

گردشه - kerdeša = (کرد +
 «ش» ضمیر) = کرده اش را

گری - karak + è = کار کی

گری - kar + è = کاری

گریک - kerik = ستورندان کند

کسکش - kesèkš = (کس + «è»

وحدت + «که» موصول + «ش» ضمیر) =
 کسی کش

کش - keš = کیش، مذهب - مخفف

«که اش» = «که او» یا «که او را» - مرکب

از (که = کرد + «ش» ضمیر) = کرد -
 اسم مصدر از «کشیدن»

کشخه - kašxo = که او خورد

کشمه - kešma = کشیدن من

کشی - keši = کشید

ککوه - kokva = کو کوه، چند

کلادوزی - colâdûzi = کلاه

دوزی

کلوم - kalûm = کلام

کم - kem = (که + «م» ضمیر) =

که من، که ترا

کم - kom = کام

کنت - kant = کند = مخزن و مکان

کنشت - konešt = کنش

کنه - konê = کنی

کنه - kena = (که + نه) = که در

کوئی - kûtey = کوناہ

کوشده است - kûšedest =

کوشیده است

که - ke = مخفف «کرد» سوم شخص

مفرد ماضی از «کردن» - «که» ربط و

تعلیل و موصول

گم - gom = گام - مخفف «گیم»
= اول شخص مفرد مضارع از «گودن» =
گفتن

گن - gon = گویان، گوینده

گوا - govâ = گواه

گوت - govt = گفت

گول - gûl = مکر و فریب

گولگر - gûlgar = فریبنده،

حیله گر

گه - go (= گاه) = جا - مخفف
«گی» = بگو

گوی - goy (= go) = بگو

گیتن - gîten = گیرد

گویم - goyom = گویم

گیها - geyhâ = گیهان، جهان

گیهان-geyhâmon = جهان مان

گیهان - gêhân = جهان

گیی - goyê = گوئی

ل

لم - lam = «لام» = خودستائی
و لاف

لو - low = لب

لوت - lût = خوردنی و طعام

لوتن بجسته - lûtenbejosta =

بجستن لوت است

م

مالی - mâli = بسیار و فراوان

ماندی - mân + dî = دیدیم

مباش - mabaš = مباش

مت - mot = منت (من ترا)

محر و - mehrov = حراب

مخسود - maxsûd = مقصود

مخوه - maxoh = میخواه

مخه - maxo = مخور

مردم - merdom = مردم - مردمک

چشم

مردم - mordamom = مردن مرا

مردمه - merdomê = مردمکی

مردمه - merdom + o = مردمان

مرو - morv = مرغ

مرون - morvon (= مر مخفف

مرغ + «ون» مخفف وان) = مرغبان

مروری - morvarî = مروارید

مرون - morvan = مرغان

موریده - morîdo = مریدان

مز - mo + z = من نیز

مزش - mazpeš = از بیشم

مزتودل - maztodel = دلم

از تو

مزتودی دل - maztoyedel = از

توی دلم

مزخه - maz + xo = از خودم

مزدست - mazdast = از دستم

مزدل - mazdel = از دلم

مزم - mozem = مرا نیز

مزکت - mazket = مسجد

مژته - možte = مژده

مژغه - mož'o = مژگان

مستنی - mastonê = مستانی

مسته - masto = مستان

شرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

علامت استمرار

- میآت - mi + ât = میآید (رك: آت)
 میانن - miyâten = میآید
 میاری - miârê = میآوری
 می برزت - miberazet = میبرازد
 می بزرت - mîbezaret = میگذرد
 می بنم - mîbanom = می بندم
 می بنمن - mîbenomen = می بینم
 می بوت - mîbovt = میباشد
 می بو تن - mîbovtên = می باشد
 می بوم - mîboyom = می بوم
 می به - mîbê = میباشی
 می پاتن - mîpâten = می باید
 می پرسه - mîporsê = می پرسی
 می پیممن - mîpeymomen = می پیمایم
 میت - mît = میرد
 می توی - mîtovê = میتابی
 می جهه - mîjaxê = می جهی
 میجویم - mîjoyom = میجویم
 میچندن - mîcenden = میچیند،
 میکند بند
 میخنت - mîxonet = میخواند
 میخنم - mîxonom = میخوانم
 میخونتن - mîxontôn = میخواندند
 میخونمن - mîxonomen = میخوانم
 میخوهمن - mî + xohom - en
 میخوانم
 می دت - mîdat = می دهد
 میدرت - mîdaret = میدارد
 می دنه - mîdonê = میدانی
 می دودم - mîdovedom = می دویدم

مسکی = meski

مش - moš (= مه + اش) = منش

مشن - mešen (می + še +)

= میشود (en)

مشفتش - mešnoftes = می شنید

مشه - meše = می رود، میشود

مغر - ma'yer = مگر

مکه - mako = مکن

مگر یتن - magerîton = مگیرید

مم - mom = ضمیر مفعولی «مرا»:

مم هستن از حدیث محدودای گوا = مرا هست

از حدیث محمدیان گوا - ضمیر فاعلی بجای

«من»؛ که هم و جنگ و دشنام یار خو کرد دست

من - men = میان

من - mon = ضمیر جمع اول شخص

در حال مفعولی اضافه؛ غزیه دی من از

احوال زیهدان و پرس = اگر زاهدی

ما را از احوال زاهدان باز پرس - مرکب از

on و m در اول شخص جمع مضارع؛ دهیمن

= دهیم

منت - menet = می نهد (رك: nada)

منس - manes = منه

منمی - manmoy = منمای

مه - mo = من

مه - ma = ضمیر اول شخص مفرد

در حالت مفعولی اضافه؛

کش مه = کشیدن من

مهل - mahel = مگذار

مهلیتن - mahelîton = مگذارید

مههم - mohom = من هستم

می - mi = «من» در حالت مفعولی

اضافه؛ می بنظر = بنظر من - در اول افعال

می نیتن = mînitên = می نهد
 می وات = mîvât = می باید
 میوززیتن = mîvarzîton =
 میوززیدن

میوزی = mîvazî = میوزید
 می وشت = mîvašet = می بالند،
 می رقصند

می هشت = mîhešt = می هشت

می هلم = mîhelom = میگذارم

می یوت = mîyovt = می یابد

مییه = mîyê = میآیی

ن

نه = na = در (= an)

نه = no = نفی

نا = nâ = سوم شخص مفرد ماضی
 مطلق - اسم مفعول از فعل نهادن = nâda

ناش = nâdeš = نهادش

نادن = nâdon = نادان

ناش = nâš (= نا + ش) = نهادش

نبرد = nabard = نبرد

نبوتن = nobovten = نباشد

نبه = nobê = نباشی

نبه = nobe = نباشد

نبه = noba = نبرد

نبی = nobî = قرآن

نبیت = nobît = نه بیند

نخش = naxš = نقش

نخش باز = naxšbâz = کسپکه

هر دم نقشی بازی میکند

ندا ند = nodând = نداند

ندستن = nadasten = نهاده است

میرست = mîraset = میرسد

میرنت = mîronet = میراند (رك: ronda)

میرنم = mîronom = میرانم

میسزت = mîsozet = میسازد

میززن = mîyonzan = دو بهم زن

میزند = mîzand = میزند

میسیه = mîsiyê = میسائی

میشا = mîšâ (= میشات) = میساید

می شم = mîšom = میروم، میشوم

می شمن = mîšomen = میروم

می شند = mîšand = می شود

می شنی = mîšenê = می نشینی

می شوت = mîšovt = می شود، می رود

می شه = mîše = مخفف «همیشه» -

سوم شخص مفرد مضارع (= mîšovt)

می شه = mîšo = میرو

می شی = mîšê = می شوی، می روی

می طلبت = mîtalabet = می طلبید

می فتت = mîftet = می افتد

می کاند = mîkând = می کند

می کشی = mîkašî = می کشید

مگی = magoy = مگوی

مگی = magî = مگیر

می گوت = mîgovt = می گفت

می گو یمن = mî + goyom + en

= می گویم

می م = mîyom = میآیم

می میریم = mîmêrim = می میریم

می منم = mîmonom = می مانم

می نت = menet = می نهد

می نو نت = mînovonet = می نماید

نشینند - دوم شخص جمع از šoda =
 شدن) = نشوید
 نشیو - nešiv = نشیب
 نفی دان - nafidân = نفیس دان
 نکاند - nokând = نکند
 ننگنجیتن - nogonjeten = نکنجد
 نگیت - nogit = نگیرد
 نگیتن - nogîten = نگیرد
 نگیم - nogoyom = نگویم
 نلا - nalâ = ناله
 نلم - nalom = نالم
 نم - nem = نیم
 نم - nom (= nûm) = نام
 نمدت - nomdat = نمی دهد
 نمشنی - nomešne = نمیشوی
 نمودن - namûden = نمود است
 نمی بیت - nomîbît = نمی بیند
 نمی بنمش - nomîbenomeš =
 نمی بینمش
 نمیخیتن - nomîxîten = نمیخرد
 بر حسب قاعده در این لهجه سوم شخص مفرد
 مضارع از این فعل میباید بصورت نمیخورت
 یا نمیخت بیاید زیرا این فرم موجود مخصوص
 مضارع سوم شخص مفرد است که حرف دوم
 آن «ی» باشد مانند میرد = میت ،
 گیرد = گیت ، بیند = بیت و در شعری هم
 که این کلمه آمده (بیت سوم از غزل ۴۶)
 احتمال معنی دیگری موجود نیست بنا بر
 این تصور می رود این صرف از موارد
 استثنائی است
 نمی شاتن - nomîšâten = نمی شاید
 نمیشم - nomîšom = نمیروم

نداشت - nodošt = نداشت
 ندی - nodî = ندید
 ندی - nedî = محرف «نداء»
 ندیکن - nodiken = ندید
 ندوت - nodavet = ندود
 نرگز - nargez = نرگس
 نزیك - nezîk = نزدیک
 نزیك - nezîk + en = نزدیک است
 نس - nes = مخفف «نیست» - فعل
 امر از نهادن = nesta
 نسپتن - nospeten (= sopet + no +
 en) = بتأخیر نیفکند
 نسیم - nes + om = نهم
 نشا - nošâ (= نشات) = نشاید
 نشات - nošât = نشاید
 نشاده - nošâdeda = نشاید دیدن
 نشاش - nošâš = نشایدش
 نشبتن - nošbeten (= + n + š)
 (en + bet) = بیثبات نیست (مرادف
 «ککش نمیگذرد») = اهمیت نمیدهد؟
 نشت - nešt = خوب
 نش قستن - našqasten (= na +
 en + qast + š) = در قصدش است
 نشن - nešon = نشان
 نشناهه - nošnâhê = نشناسی -
 دوم شخص مفرد مضارع منفی از فعل
 شناختن = šenota
 نشوت - nošût = نشود، نرود
 نشه - našo = مشو، نرو
 نشی - nošê = نشوی
 نشیت - nošît (= سوم شخص مفرد
 مضارع منفی از šesta = نشستن) =

نیتن - nîten (= nît) = نیست -
 سوم شخص مفرد مضارع از فعل «نهادن»
 = نهد
 نیتن - nîsten = نیست

و

و - ve = «ب» حرف اضافه : و
 انتظار = بانتظار - مرکب از «و» +
 ضمیر اشاره نزدیک = باین
 وا - vâ = باید (= وات) - «با»
 حرف اضافه؛ وامه = بامن - مخفف واز
 = باز؛ واپرس

وات - vât = باید
 وابهشتم - vâbehestom = باز
 گذاشتم، رها کردم
 واتم - vâtom = با تو آم
 واتن - vâten = باید
 واتش - vâtesh (= وات + ش) =
 بایدش

وات و نمیوات - vâtonomîvât
 = خواستن و نخواستن

واتیت - vâtît = بادید، پدید
 واج واج - vâjvâj = هاج واج
 وادنی - vâdonê = باز دانی، باز
 شناسی

وارخنی - vârexonê = وار هانی
 وارد - vârad = وار هد

وارستن - vârast + en = وارسته
 است

وارهی - vârahê = وارهی

نمی شیتن - nomîšîton = نمی شوید
 نمی نونت = nomînovanet
 نمی نماید

نمی وانا - nomîvânâ = باز نمینهاد

نمیم - nomîyom = نمی آم

نمییه - nomîyê = نمی آئی

نن - non = نان

ننا - no + nâ = ننهاد

نو - nû = «نو» بمعنی تازه

نواز - novâz = نماز

نوسته - nevesta = نوشتن

نوشدست - nûshedest = نوشیده

است

نوعهی - now'ehê (= نوع = he

+ «ی» وحدت) = نوعی است

نوم - nûm (= nom) = نام

نونه - novanê = نمایانی

نویست - nevîset = نویسد

نویستن - nevîsten = نویسد

نهدلی - nadel + ê = دردلی

نهیب - nehîb = نهیب و ترس

نهیت - nahit (= nît) = نهد

نیات - niât = نیاید

نی - nî = مخفف نیز؛ اگر تومیشه

چشم نی بی تو هن وی شک = اگر تومیروی

چشم نیز بی شک دنبال تست - مخفف

نیست (= nît) : مجردیکه مقید بشید

وزرقی فی - «نی» و نای که گیاهی است

معروف - امر از نهادن اونی = بنه

نیت - nît (= nî) = نیست - سوم

شخص مفرد مضارع از «نهادن» = نهد

ووسی - vesî = گسیل
 وشت - vašt = خوب
 وشحمدش = vašhamd
 وشخه = vašxo = بخودش
 وفی - vefoy = وفای
 وکار - vekâr = با کار
 وگشخه روم - vekašxorûm
 وکشیدن = (ve + kaš + xo + ru + m) = بکشیدن
 (= پوشیدن) روی خود ازمن
 و تخه - vemtoxa (= «و» بمعنی
 «ب» + «م» ضمیر + تخه) = بسختم
 و - ve (ve + «o» مخفف «ان»)
 = بآن
 وهو - vehû = بهاه
 وی - voy (و + ای) = و آن
 وی - vî = «بی» حرف اضافه؛ وی
 باک = بی باک
 ویب - veybâb = بربر
 وی باک - vîbâk = بی باک
 وی تم - vîtom = بی توام
 ویجن - vîjeben = واجب است
 ویخه - vîxo = بیخود
 ویخن - vîxohen (= «وی»
 + «خه» + «هن») = بیخود است
 وی دل - vîdel = بیدل
 ویره - vîro = ویران
 ویره - vîrah = بیراه
 وی کار - vîkâr = بیکار
 ویله - vîle = وایله

واز - vâz (= وا) = باز
 وازن - vâz + en = باز است
 واش - vâš = بازش
 وامیوتن - vâmiyovt + en =
 باز میافتد
 واهله - vâhelê = بازهای
 وایره - ve + îrah = یکباره
 وایه - vâye = مطلوب، آرزو -
 مخفف «واینده» = باینده ضروری
 وتکنار - vâtkenâr = بکنارت
 وتی - ve + tî = بتو
 وجد - vajed = واجد
 وجی - vejoy = بجای
 وخت - vaxt = وقت
 وخش - vaxoš (= «و» + خه
 + ش) = بخودش
 ودی - vedî (= adi) = آشکار،
 پدید
 ور - var = «بر» حرف اضافه -
 «بر» بمعنی بالا - مخفف «واکر»؛ ورشه
 رزی = واگر روزیش
 ورو - vorû = برون
 وز - vaz = محرف «عوض» =
 بدل
 وزه - veze (= و + «زه» مخفف
 «زی») = بسوی
 وس - vas = بس
 وسیم - vasîm = بسی من
 وسان - vesân = بسان، بمانند
 وسه - vose = واسه
 وسی - vosey = واسه، برای

خلپك - halapok = جامه‌خشن یا
helepok = هل پوچ

هله - hola = حله - لباس

هم - hom = هستم

همکولی - hamkûlf = همدوشی،
برابری

همندان - hamandon = همنند

هن - hen = سوم شخص ربطی =

است و هست؛ آنه بندریا هن = در بندریاست
(رك: en)

هنجار - hanjâr = هموار

هند - hond = هستند

هنو - hanû = هنوز

هنوم - hanûm (هنو + م) = هنوزم

هو - hû = پیشوند فعلی (= ها) -

از اسامی یاری‌تعالی - خوب

هوبنه - hûbene = بگذار، بنه

هوخوان - hûxân = بخوان

هوشنتن - hûšonten = بنشانند

هوشی - hûšyo = هوشیار

هوشی - hû + šî = بنشین

هوکه - hûko = بکن

هونه - hû + ne = بنه

هه - he = سوم شخص مفرد ربطی

(hen و hî) = هست

هه - hê = دوم شخص مفرد ربطی؛

کهه = کجا هستی (رك: ê)

هه - ho = «ها» جمع؛ پنجهی =

پنجه‌های

هی - hî (= hen, he) = هست

هیتن - hîton = هستید

هیت - hît = هست

ها - hâ = پیشوند فعلی بمعنی (ب)؛
هادم، هاجمن (= hû و â و û) - مبدل
«خاک»

هاجم - hâjem = بدهم

هاجمن - hâjemen = بدهم

هادا - hâdâ = «بداره» (امر از
«هاداشتن»)

هادات - hadât (= ها + دات)
= بداده، بآفریده)

هاده - hâde = بده

هاشا - hâšâ = خاشاک

هاکش - hâkeš = دورشو؛ بشه

املی پربخته و هاکش مزبش؛ برو ای

ملای پربخت واز پیش من دور شو

هاکشه - hâkešê = دور شوی،

حرکت کنی

هرچی - harcešê = هر چیزی‌اش

هردت - hardot = هر دو ات

هرز - harez = هرگز

هرگز - hargez = بمعنی معمول و

بمعنی «همیشه» در جمله؛ که نشانده

است خیال‌آومه از در هرگز = که خیال

تو همیشه مرا از در نشانده

هزا - hezâ = هزار

هست - hest = هست

هستن - hest + en = هست

هسته - hestê = هستی

هش - hoš = هوش

ی

یاره - yare = دوست و رفیق
(درمشهد yara گویند)

یسا - yasâ = یاسه = خواهش و آرزو

یسات - yasa = t = آرزویت

یوت - yovt = یافت

یوت - yovat = یابد

هیتن - hit+en = هست

هیز - hiz = هیچ

هیه شن - heyešon = هیه +

(شن) = هستشان

هییم - him = هستیم

هیه - heye = (he =) هست

پایان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی